

A. Przychodni, Andrzej J. Tomaszewski, Elżbieta Ciepielewska

Michałów, kompleks stanowisk
"Rydno", gm. Wąchock, woj.
kieleckie, AZP 80-66/-

Informator Archeologiczny : badania 30, 14

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MICHAŁÓW,
kompleks stanowisk
„Rydno”,
gm. Wąchock, woj. kieleckie
AZP 80-66/-

- pracownice krzemieniarskie związane z cyklem mazowszańskim (kultura świderska, paleolit schyłkowy)
- ślady osadnictwa ze śladami przetwarzania hematytu związane z cyklem mazowszańskim (paleolit schyłkowy)
- ślady osadnictwa kultur leśnych (neolit)
- cmentarzysko kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w części wschodniej stanowiska przez mgr. A. Przychodniego (PSOZ Kielce), w części zachodniej przez mgr. mgr. Andrzeja J. Tomaszewskiego i Elżbietę Ciepielewską (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie). Finansowane przez PSOZ i Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Pierwszy sezon badań wykopaliskowych. W zachodniej partii stanowiska przebadano powierzchnię 111 m², we wschodniej – 4 ary.

Badania potwierdziły obecność bogatych pracowni krzemieniarskich w zachodniej części stanowiska, ujawnionych w trakcie dołkowań sondażowych w 1995 r. Koncentracje artefaktów były na ogół zwarte w planie (ok. 1 m średnicy), ale występowały w miększej warstwie do ponad jednego metra od spągu humusu, co można wytłumaczyć podepozycyjnym przemieszczaniem (np. korzeniaki, wykroty) produktów pozostawionych przez kamieniarzy. Poszczególne skupienia zawierały od kilkuset do 3000 okazów (głównie z krzemienia czekoladowego), w tym do kilkunastu rdzeni w różnych fazach wyzyskania, produkty ich zaprawy i eksploatacji, podkładki z płytkowatych kongrecji krzemienia bądź piaskowca, a także tłuczki (m.in. krzemieniny na rdzeniu z rzadkiego, narzutowego surowca kredowego). Kilka niezbyt bogatych skupień wiązało się z niewielkimi, zagłębionymi obiektami, przesyconymi proszkiem i żwirem hematytowym. Niektóre ze znalezionych w nich rdzeni odznaczały się wypolerowaniem i idealnym wypłaszczeniem powierzchni pięć. Obiekty hematytowe były nieco rozczłonkowane w planie ale razem tworzyły regularny, kolisty układ, o średnicy zewnętrznej około 2,5 m i wewnętrznej – około 1,2 m. Wewnątrz tego układu artefakty występowały sporadycznie, natomiast od wschodu, gdzie był on otwarty, znajdowało się dwudzielne, dość rozległe ich nagromadzenie, m.in. z dużą ilością rdzeni. Całość może być pozostałością po domostwie lekkiej konstrukcji, z nieckowatymi zagłębieniami przy ścianach, wypełnionymi proszkiem hematytowym, narzędziami do jego rozdrabniania i produktami eksploatacji rdzeni. Od strony wschodniej mogło znajdować się wejście z wąskim pasażem na osi, który był wolny od artefaktów, nagromadzenie rdzeni natomiast znajdowało się po obu jego stronach. Nieco dalej na wschód, na osi wyznaczonej przez wejście i pasaż, znajdowało się zagłębione, nieckowate palenisko o niepewnym na razie związku z pozostałą częścią układu. Nieliczne narzędzia typu podomowego (drapacze, rylce, liściaki) wystąpiły w rozproszeniu, głównie między skupieniami pracownianymi i poza strefą obiektów z hematytem, co wskazuje na funkcjonalnie niezależny charakter ich depozycji, ale może też sugerować ich łączność z osadnictwem, którego pozostałością są owe skupienia i obiekty. Fragmenty ceramiki, którą wiązać można z neolitycznymi kulturami leśnymi, wystąpiły w zwartym skupieniu (większość utworzyła jedno naczynie), co dowodzi epizodyczności tego osadnictwa. W części wschodniej stanowiska, gdzie w 1995 r. natrafiono na grób kultury przeworskiej, nie odkryto innych grobów, co pozwala przypuszczać, że był on jednostkowy lub też znajdował się na skraju cmentarzyska, które zostało wyerodowane przez rzekę Kamienną. Fakt, iż znalezione tu artefakty krzemienne były bardzo nieliczne potwierdza tezę, że wschodnia strefa stanowiska była peryferią osadnictwa cyklu mazowszańskiego ze strefy zachodniej.

NIEPORAZ, st. 2,
gm. Ałwernia,
woj. krakowskie,
AZP 101-52/15

- obozowisko schyłkowopaleolityczne lub mezolityczne

Sondażowe badania wykopaliskowe w związku z budową autostrady A4, przeprowadzone w lipcu przez mgr. Mirosława Zajęca (Krakowski Zespół do Badań Autostrad). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie. Pierwszy sezon badań.

Stanowisko zostało odkryte w 1974 r. podczas badań powierzchniowych – znalezione wówczas materiały krzemienne określono jako „paleolityczne”. Badania w 1996 r. miały na celu uchwycenie zasięgu stanowiska. Wykonano 325 dołków na obszarze 875 m², w pasie przyległym do powstałej w latach 80. niewielkiej piaskowni.

Odkryto kilkadziesiąt zabytków w profilach piaskowni i w „dołkach” – wszystkie zalegały w poziomie eluwalnym gleby bielcowej. Niewielka ilość odkrytych zabytków nie pozwala na